

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:
- NB
- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
 - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examen bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 68 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Globalisering en Turkije

- 1 maximumscore 1**
tijd-ruimte compressie
 - 2 maximumscore 2**
Uit het antwoord moet blijken dat
 - Engelse en Amerikaanse bedrijven ‘callcenters’ in India vestigen omdat veel Indiërs Engels spreken 1
 - Nederlandse bedrijven ‘callcenters’ in Turkije vestigen omdat er (geremigreerde) Turken wonen die Nederlands spreken 1
- Opmerking*
Antwoorden die alleen ingaan op het koloniale verleden van India dienen fout gerekend te worden.
- 3 maximumscore 3**
 - De verdeling van de beroepsbevolking over de sectoren: het aandeel van de primaire sector neemt af / het aandeel van de secundaire en/of de tertiaire sector neemt toe 1
 - Het analfabetisme: het percentage analfabeten neemt af 1
 - De natuurlijke bevolkingsgroei: de natuurlijke bevolkingsgroei neemt af/ het geboortecijfer daalt 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 4

- Het (zuid)oostelijk deel is de periferie 1
- Juiste kaarten met toelichting zijn: 3
 - Kaart 123H Welvaart: In de periferie ligt het welvaartsniveau / het bbp per inwoner het laagst en dit is het geval in de regio's in het (zuid)oosten van Turkije.
 - Kaart 123E Binnenlandse migratie: Vanwege de geringe kansen op werk / de hoge werkloosheid is er in de periferie een vertrekoverschot en dit is het geval in de regio's in het (zuid)oosten van Turkije.
 - Kaart 123G Beroepsbevolking: In de periferie werkt een relatief groot deel van de beroepsbevolking in de landbouw / een relatief klein deel van de beroepsbevolking in de industrie en/of dienstverlening en dit is het geval in het (zuid)oosten van Turkije.
 - Kaart 123F Elektriciteitsverbruik: Vanwege de relatief geringe economische activiteiten/welvaart is het elektriciteitsverbruik in de periferie het laagst en dit is het geval in het (zuid)oosten van Turkije.

Opmerking

Alleen als zowel de kaart als de toelichting juist zijn dient 1 scorepunt te worden toegekend.

Opgave 2 – Globalisering: Lee Cooper jeans

5 maximumscore 1

(handels)triade

6 maximumscore 1

De slotkoers van Tokyo, want die geeft voor de Londense beurshandelaren de meest recente trends in de ontwikkeling van de internationale koersen aan.

7 maximumscore 1

de lagere lonen / de lagere arbeidskosten in Tunesië

8 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat Australië een centrumland is, maar toch grondstoffen levert.

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Vergaande globalisering: De onderdelen van één product (jeans) worden gemaakt in diverse landen / Veel werk dat vroeger in het westen werd gedaan, wordt nu gedaan in andere delen van de wereld 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Homogenisering van de internationale consumentenmarkt: Jeans worden verkocht in zeer verschillende landen als het Verenigd Koninkrijk, Oekraïne, Maleisië en Dubai / worden wereldwijd verkocht 	1
10	maximumscore 2	
	Uit de redenering moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> iedereen met toegang tot internet deze jeans kan bestellen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> waardoor het verzorgingsgebied veel groter wordt / waardoor het verzorgingsgebied niet meer door een fysieke afstand wordt bepaald 	1

Aarde

Opgave 3 – Vesuvius

11	maximumscore 2	
	Uit de uitleg moet blijken dat:	
	<ul style="list-style-type: none"> de taaie lava de kraterpijp(en) verstopt (oorzaak) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> waardoor de druk in de vulkaan zeer hoog wordt (en er een explosie volgt) (gevolg) 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> taaie lava veel gas bevat (oorzaak) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> waardoor veel opwaartse druk ontstaat (gevolg) 	1
12	maximumscore 1	
	Uit het antwoord moet blijken dat de Vesuvius in dichtbevolkt gebied / vlakbij Napels / vlakbij een grote stad ligt.	
13	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> De platen die betrokken zijn: De Apulische plaat / Afrikaanse plaat en de Euraziatische plaat 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Het type plaatbeweging: Convergentie / subductie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De vulkaanvorm: Strato- / kegelvulkaan 	1
14	maximumscore 2	
	Uit de beschrijving moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> een eerdere vulkaan uitbarstte/instortte, waarna de caldera van de Monte Somma ontstond 	1
	<ul style="list-style-type: none"> in de caldera (door hernieuwde toestroom van magma) de vulkaankegel van de Vesuvius ontstond 	1

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat	
	• bij een eruptie de magmahaard (geheel of gedeeltelijk) geleegd wordt (oorzaak)	1
	• waardoor het een tijd duurt voordat (door toevoer van magma) de druk in de magmahaard weer zo hoog is opgelopen dat het kan leiden tot een nieuwe eruptie (gevolg)	1

Opgave 4 – Landschappen

16	maximumscore 3	
	– (foto) a - 3	
	– (foto) b - 4	
	– (foto) c - 6	
	– (foto) d - 2	
	indien vier juiste fotolocaties	3
	indien drie juiste fotolocaties	2
	indien twee juiste fotolocaties	1
	indien één of geen juiste fotolocatie	0
17	maximumscore 1 de neerslag	
18	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat	
	• in het landschap van bron 2b de temperatuur in de warmste maanden hoger is dan in het landschap van bron 2c (oorzaak)	1
	• waardoor in het landschap van bron 2b wel naaldbos/taiga kan bestaan en in het landschap van bron 2c niet (gevolg)	1
19	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat	
	• de taiga in noordelijke richting zal verschuiven	1
	• omdat de temperatuur in het gebied in de toekomst zal stijgen	1

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 5 – Neerslagverdeling op Sulawesi

20 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- de ligging dichtbij de evenaar/ITCZ
- de nabijheid van de zee
- de aanwezigheid van veel gebergten

per juiste oorzaak

1

21 maximumscore 3

Uit de beschrijving moet blijken dat

- in die periode ten noorden van Sulawesi de ITCZ / een lagedrukgebied ligt en boven Australië een hogedrukgebied ligt 1
- lucht stroomt van het hogedrukgebied naar de ITCZ / het lagedrukgebied 1
- en daarbij op het zuidelijk halfrond een afwijking naar links heeft (waardoor in het zuiden van Sulawesi een zuidoostelijke wind overheerst) en op het noordelijk halfrond een afwijking naar rechts heeft (waardoor in het noorden van Sulawesi een zuidwestelijke wind overheerst) 1

22 maximumscore 2

De juiste combinatie van factoren is:

- de aanlandige wind 1
- en de ligging aan de loefzijde van een gebergte / de aanwezigheid van een gebergte 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – De beroepsbevolking van Indonesië

23 maximumscore 1

- A secundaire sector / industrie
- B tertiaire sector / dienstverlening
- C primaire sector / landbouw

Opmerking

Alleen als alle drie sectoren juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

24 maximumscore 1

Nee, want de gegevens zijn relatief.

25 maximumscore 3

- op Java 1
- De juiste argumenten zijn:
- daar bevinden zich de grootste bevolkingsconcentraties/steden 1
 - daar bevinden zich relatief veel toeristische bestemmingen 1

26 maximumscore 2

Juiste redeneringen voor 'groeien' zijn:

- De urbanisatie(graad) zal toenemen 1
 - maar de groei van de (formele) werkgelegenheid in de steden blijft daarbij achter 1
- of
- De bevolking van Indonesië zal de komende jaren nog behoorlijk snel groeien 1
 - terwijl de groei van de (formele) werkgelegenheid minder groot zal zijn 1

Een juiste redenering voor 'krimpen' is:

- Als gevolg van economische groei zal er meer industrialisatie / een toename van de dienstverlening zijn 1
- waardoor meer mensen een formele baan kunnen krijgen / minder mensen hun toevlucht hoeven te zoeken tot werk in de informele sector 1

27 maximumscore 2

- Bali: Het aandeel werkenden in de tertiaire sector is groter dan het gemiddelde van heel Indonesië, omdat veel mensen werken in het toerisme 1
- Irian Jaya / Papua: Het aandeel werkenden in de primaire sector is groter dan het gemiddelde van heel Indonesië, omdat veel mensen in de zelfvoorzienende landbouw of de mijnbouw werken / er nauwelijks sprake is van industrialisatie 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – Waterbeleid Hondsbroeksche Pleij

28 maximumscore 2

Juiste redeneringen zijn:

- Als er bovenstrooms van Nederland maatregelen worden genomen om water vast te houden / ruimte voor de rivier te maken 1
 - zal dit leiden tot minder hoge piekafvoeren in Nederland 1
- of
- Nederland ligt stroomafwaarts van de andere Rijnsoeverstaten 1
 - en is dus afhankelijk van de maatregelen die deze staten willen nemen om water vast te houden / ruimte voor de rivier te maken 1

29 maximumscore 1

De aanleg van een hoogwatergeul. / Het landinwaarts verplaatsen van de waterkerende dijk.

30 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- bij hoogwater in de Rijn de stuw bij Driel helemaal geopend is 1
- zodat de waterverdeling dan op een andere manier geregeld moet worden 1

31 maximumscore 1

bij Pannerden / op de splitsing van de Waal en het Pannerdensch Kanaal

32 maximumscore 2

Juiste functies zijn:

- natuur(ontwikkeling)
- recreatie
- veeteelt

per juiste functie 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – ‘Brainport’ Eindhoven

33 maximumscore 2

Juiste manieren zijn:

- De aanwezigheid van hoogopgeleid en goed betaald personeel vergroot het draagvlak voor voorzieningen in de regio.
- Hightech industrie trekt weer andere bedrijvigheid aan.

per juiste manier

1

34 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- Amsterdam heeft een meer internationale uitstraling dan Eindhoven.
- Amsterdam heeft meer kennis/diensten op gebied van financiën/reclame.
- Amsterdam heeft een grote internationale luchthaven en Eindhoven niet.
- In Amsterdam zijn meer luxe hotels, chique restaurants en culturele voorzieningen als musea die door (internationale) zakenrelaties benut kunnen worden.

per juiste reden

1

35 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- De aanwezigheid van onderwijsinstellingen als de Technische Universiteit Eindhoven / de aanwezigheid van veel technisch hoog opgeleid personeel
- De aanwezigheid van veel andere bedrijven met vergelijkbare onderzoeks- en ontwikkelactiviteiten
- De goede samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen

per juiste reden

1

36 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- De beschikbaarheid van kennis wordt steeds groter in India.
- De Indiase economie groeit snel / India is een grote groeiemarkt.

per juiste reden

1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 vrij naar: <http://www.transcity.com/2006/06/29>

bron 2 vrij naar: NOS journaal, 24 november 2008

Opgave 2

bron 1 en 2a vrij naar: Knox, P.L. en S.A. Marston, Human Geography, Places and Regions in Global Context, New York, 2010

bron 2b vrij naar: <http://www.leecooper.com/stockists>

Opgave 3

bron 1 bron: Scarth, A., Vesuvius a biography, Princeton University Press, 2009

bron 2 vrij naar: Marshak, S., Earth: portrait of a planet, 3ed. W.W. Norton & Company, 2008

Opgave 4

bron 1 vrij naar: <http://kantan-net.main.jp/worldmap>

bron 2a vrij naar: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/62>

bron 2b vrij naar: <http://lamaisondalzaz.files.wordpress.com/2009/08>

bron 2c vrij naar: <http://www.bio.miami.edu/dana/pix>

bron 2d vrij naar: <http://tanzafacts.0000.dk/wordpress/wp-content/gallery>

Opgave 6

bron 1 vrij naar: Wereldbank en Statistic Yearbook of Indonesia, 2009

Opgave 7

bron 1 vrij naar: de Volkskrant, 31 januari 2012 en Rijkswaterstaat

bron 2 vrij naar: <https://beeldbank.rws.nl>

Opgave 8

bron 1 bron: Cito

bron 2 bron: Atlas van het Onderwijs